

RECENSION

Pippi – snäll och vild eller medberoende problembarn?

Ödmans kreativa tolkningar syftar till att göra Lindgrens breda och djupa författarskap rättvisa, men riskerar att förminska det eftersom alla böcker läses på ett och samma sätt, tycker **Maria Lassén-Seger**.

Charlotta Ödman: *Snälla, vilda barn – om barnen i Astrid Lindgrens böcker*. Söderströms, 2007.

De flesta har en relation till **Astrid Lindgrens** böcker och hennes författarskap har med all rätt varit föremål för allt från filosofiska till litterära studier. Finns det något mer att tillägga kan man undra? Det tycker **Charlotta Ödman** som lagom till 100-årsjubileet i fjol utkom med en läckert förpackad och ledigt skriven essäsamling som spänner över ett urval kända (t.ex. Pippi, Emil) och mindre kända (t.ex. Kati, Britt-Mari) Lindgrenska påhitt. Ödmans projekt är ambitiöst om än kluvet. Hon är litteraturvetare men säger sig inte skriva i egenskap av en sådan utan snarare som "mamma och människa". På så sätt kan hon använda Lindgrens barngestalter som underlag för att diskutera aktuella samhällsfrågor som kretsar kring hur barn idag behandlas av vuxna.

Djupt och kunnigt

Som läsare är även jag kluven eftersom jag inte kan låta bli att läsa boken som litteraturvetare, mamma och människa. Och alla de sidorna av min person reagerar olika. Litteraturvetaren i mig njuter av den lediga analysen. Genom att lyfta fram Pippis ensamhet, Emils triumfatoriska revansch mot en snål och

småsint pappa, eller Mästerdetektiven Blomkvist och hans vänners idylliska frihet till lek, fångar Ödman det djupa engagemang för barns rättigheter och integritet som genomsyrar Lindgrens böcker. Ödman rör sig kunnigt bland Lindgrens texter och visar att hon känner till forskningen kring dessa. Därför blir det konstigt – tycker litteraturvetaren i mig – när Ödman lägger de påhittade litterära gestalterna på psykologsoffan och ingående diskuterar deras själsliv. Pippi blir i hennes psykologiska tolkning "medberoende" och ett blivande offer för utbrändhet, vilket nog är att låta tolkningen gå väl långt ut över vad texten erbjuder. Det blir också konstigt när Ödman hävdar att hon *inte* gör en litteraturvetenskaplig studie, men sedan återkommande ifrågasätter litteraturvetenskapliga läsningar ofta utan att säga *vems* åsikter hon kritiserar.

Retoriska enkelheter

Det retoriska upplägget gör mig också fundersam. Ödman kan tala för sina läsningar, men risk föreligger att retoriska enkelheter – som att reducera Pippi till en representant för *alla* barn som måste vara starka för att de är ensamma och riddar Kato till *alla* föräldrar som inte förmår visa sina barn kärlek – inte gör de unika och mångbottnade böckerna rättvisa. Ödmans kreativa tolkningar syftar till att göra Lindgrens breda och djupa författars-

skap rättvisa, men riskerar att förminska det eftersom alla böcker läses på ett och samma sätt, dvs. så att de handlar om kränkta barn och vuxna som kränker.

Öppnar ögonen för illamående

Också som läsande mamma och människa väcker boken tankar och starka känslor. Ödman skriver synnerligen självutlämnande – vilket är dagens melodi inom kulturdebatten med allt från bloggar, 1800-sidiga regissörsdagböcker till uthängandet av svärdöttrar och barnbarn – om sina egna svåra barndomsupplevelser. "Varför ska jag sitta och mumla i enskildhet med en psykolog?" undrar Ödman slagfärdigt – tydligen så van att få försvara sina åsikter om barnuppföstran att ett försvar redan finns inbyggt i boken. I sig kan väl ingen kännande medmänniska ha något att anmärka på Ödmans rimliga anspråk på att vuxna inte bör missbruka den makt de har över barn utan helst visa dem kärlek och respekt. Hur man sen ska gå tillväga i praktiken kan man vara oense om. Ödman öppnar faktiskt mina ögon för hur illa ställt det är med barnen i dagens Finland. Den statistik över barns depressioner och våld mot barn i hemmet som redovisas talar sitt tydliga språk. Men samtidigt köper jag inte förenklade argument som att det är djupt kränkande mot barn att sätta dem på dagis. Och bakåtsträvande påståenden som att mammor hör

hemma med sina barn medan det inte är lika farligt att pappor är frånvarande på jobb gör mig rentav förbannad.

Inte bara terapimanualer

Såväl barn som vuxna är individer och vägarna till bättre föräldraskap hittar vi knappast genom att skuldbelägga varandra. Därför läser jag inte Lotta på Bråkmakargatans konflikt med sin mamma på samma sätt som Ödman. Jag ser ingen kall och hatisk mamma utan en befriande berättelse om en vardaglig situation (med högt igenkänningsvärde) där ett barn och en vuxen drabbar samman, bråkar och försonas. Ingendera är någon ängel och det behöver de heller inte vara. Böcker lämpar sig inte alltid att läsas som terapimanualer, särskilt inte om de är så mångfacetterade som Astrid Lindgrens.

Maria Lassén-Seger
Har doktorerat i engelska om
metamorfoser i barn- och
ungdomslitteratur